

Valtuustoaloite 15.6.2022 talousarvioaloite kuntalisän nostosta

Valtuusto 15.06.2022 § 58

Keskustan valtuustoryhmä ym. (yht. 14 kannattajaa) tekivät valtuustoaloitteen vuoden 2023 talousarviokäsittelyyn, että lapsen kotihoidon tuen kuntalisä kolminkertaistettaisiin 600 euroon. Lisäksi valtuustoaloitteessa esitetään, että kuntalisää maksettaisiin 3-vuotiaaksi saakka nykyisen 2 vuoden sijaan.

Päätös

Aloite lähetettiin kunnanhallitukselle valmisteltavaksi.

Sivistyslautakunta 15.09.2022 § 49
1022/00.02.00.02/2022

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala on valmistellut aloitteeseen seuraavan vastauksen:

Tilanne kotihoidon tuen kuntalisän osalta Nurmijärvellä elokuussa 2022

Nurmijärvellä maksetaan kotihoidon tuen kuntalisää alle 2 – vuotiaan lapsen kotihoidosta 200 euroa kuukaudessa, mikä on veronalaista tuloa. Huoltaja voi hakea myös kuntalisää äitiys-, isyys-, ja vanhempainrahakauden jälkeen siihen asti, kunnes lapsi täyttää 2 vuotta. Lasten kotihoidon tuen kuntalisää maksetaan vain yhdestä perheen nuorimmasta lapsesta.

Edellytykset kuntalisälle maksamiselle ovat seuraavat:

- lapsi on alle kaksi vuotta
- lapsella on oikeus Kelan myöntämään kotihoidon tuen hoitorahaan
- kukaan perheen varhaiskasvatuksesta lapsista ei ole kunnallisessa eikä yksityisessä varhaiskasvatuksessa tai ei käytä oikeutta yksityisen hoidon tukeen. Poikkeuksena tähän ovat kuntoutuksellisista syistä varhaiskasvatusta tarvitsevat lapset, joihin liittyen oikeus kuntalisään harkitaan ja päätetään tapauskohtaisesti.

Kotihoidon tuen kuntalisää on tammikuu - elokuun 2022 välisenä aikana maksettu kuukausittain keskimäärin 243 lapsen huoltajalle. Vuoden 2022 talousarvioon kotihoidon tuen kuntalisälle on arvioitu kustannusvaikutuksia 543 100 euroa. Elokuun 2022 loppuun mennessä toteuma on 63 %. Kotihoidon tuen ja sen kuntalisän käyttöä on vaikea arvioida ennakkoon perheiden valintojen osalta.

Lakisääteinen kotihoidon tuki maksetaan huoltajien hakemuksen perusteella Kelan kautta. Kotihoidon tukea voi hakea perhe, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa. Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen) tai yksityinen varhaiskasvatuksen tuottaja (esim. yksityinen päiväkotitoiminta tai perhepäivähoitaja). Kotihoidon tuki muodostuu lakisääteisestä hoitorahasta sekä tulojen mukaan määräytyvästä hoitolisästä. Kotihoidon tuki kokonaisuudessaan on kunnan kustantamaa tukea perheille, vaikka tuki maksetaankin Kelan toimesta. Kela laskuttaa kuntaa lastenhoidon tuen osalta kerran kuukaudessa.

Hoitorahan ja -lisan lisäksi kunta voi maksaa kuntalisää. Nurmijärvellä kotihoidon tuen kuntalisää huoltajat hakevat nykyisin suoraan kunnalta erillisellä kuntalisähakemuksella. Kotihoidon tuen kuntalisä ei ole lakisääteinen lastenhoidon tuki.

Kuntaliiton selvitys kotihoidon tuen kuntalisästä ja sen maksatuksesta vuodelta 2020

Kuntaliitto on julkaissut vuonna 2020 selvityksen kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisistä ja niiden maksatusperusteista sekä palvelusetelistä. Selvitykseen liittyvän kyselyn perusteella kuntalisää vuonna 2020 maksoi 55 kuntaa (20,9 %) 263 kysymykseen vastanneen kunnan osalta. Niistä kunnista, joissa kuntalisää maksettiin lähes puolet arvioi (49 %) arvioi, että kuntalisän maksamisella on ollut vaikutusta varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään. Vastaavasti 42 prosenttia arvioi kuitenkin, ettei kuntalisän maksamisella ole merkittävää vaikutusta perheiden valintoihin varhaiskasvatuspalveluiden suhteen. Kuntalisän maksamisella näyttää olevan jonkin verran vaikutusta kunnallisen varhaiskasvatuksen kysyntään.

Selvityksen mukaan lasten kotihoidon tuen kuntalisän suuruus oli vuonna 2020 keskimäärin 171 euroa/lapsi. Keskimäärin kuntalisää maksettiin vuoden 2020 kyselyn perusteella alle 3-vuotiaasta lapsesta 177 euroa. Lisän suuruuden vaihteluväli oli alle 3-vuotiaasta lapsesta 77–350 euron välillä kunnasta riippuen.

Selvityksen johtopäätöksissä todetaan, että kuntalisillä ja palvelusetelitoiminnalla on merkitystä kunnille järjestettäessä varhaiskasvatuspalveluita. Niiden suoraa vaikuttavuutta palvelun kysyntään on kuitenkin vaikea arvioida. Moni kunta järjestää myös varhaiskasvatuksen avoimia palveluita, kuten erilaista kerhotoimintaa, jolloin lapsi voi saada laadukasta varhaiskasvatusta samanaikaisesti kotihoidon tuen kanssa.

Lisäksi selvityksessä todetaan, että kotihoidon tuen kuntalisällä voidaan perheitä ohjata valitsemaan erityisesti pienten lasten osalta lapsen hoitaminen kotona varhaiskasvatukseen osallistumisen sijaan. Huomioitavaa on, että edelleen on muutamia kuntia, joiden kuntalisän ehtojen mukaan myös vanhempi sisarus on hoidettava kotona (sisältyy Nurmijärven kunnan edellytyksiin kotihoidon tuen kuntalisän myöntämiseksi). Mikäli varhaiskasvatukseen osallistumista halutaan lisätä, olisi kunnassa harkittava kotihoidontuen kuntalisän maksamisen ehtoja tästäkin näkökulmasta.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan varhaiskasvatukseen osallistumisen osalta koko kotihoidontuen periaatteet tulisi arvioida. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää yli kolmevuotiaalle maksettavaan lakisääteiseen sisaruskorotukseen. On kuitenkin huomattava, että kotihoidon tuen kuntalisää maksavien kuntien määrässä ei ole tapahtunut merkittävää muutosta ja suurin osa kunnista ei lisää maksa. (Kotihoidontuen ja yksityisen hoidon tuen kuntalisät ja palveluseteli, Kuntaliitto, 2020.)

Varhaiskasvatuslaissa (218/540) säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta.

Valtuustoaloitteen mukaisen korotuksen vaikutus talousarvioon 2023

2.9.2022 laskettujen tilastojen perustella voidaan arvioida valtuustoaloitteen mukaisen kotihoidon tuen kuntalisän korotuksen ja laajentamisen kustantavan vuositason seuraavasti:

Syntymävuosi	Lapsia yhteensä	Kotihoidossa olevien lasten määrä	Kotihoidon tuen kuntalisä TA 2022	Arvio kotihoidontuen kuntalisän kustannuksista vuodelle 2023
2022	271*	271*	543 100 euroa	2 563 200 euroa**
2021	467	332*		
2020	453	143*		

*2.9.2022 päivätyn tiedon mukaisesti

** Laskelmassa on huomioitu enintään 2-vuotiaiden lasten osalta kotihoidon tuen kuntalisän kolminkertaistaminen nykyisestä 200 eurosta 600 euroon, kun kuukausittainen ka lapsimäärälle on 243. Lisäksi 2–3-vuotiaiden lasten osalta on laskettu 600 euron suuruisen kuntalisän maksaminen niin, että kotihoidossa kotihoidon tuen kuntalisään oikeutettuja lapsia on 25 % kyseisen ikäluokan lapsista (vuonna 2020 syntyneistä laskennallisesti 113 lasta).

Talousarvion valmistelussa kotihoidon tuen kuntalisään on vuodelle 2023 varattu 520 410 euroa. Valtuustoaloitteen mukaisen kotihoidon tuen kuntalisän korottamisen vaikutus talousarvioon vuodelle 2023 verrattuna vuoteen 2022 olisi 2 042 790 euroa, joka ei sisälly sivistys- ja hyvinvointitoimialan vuoden 2023 talousarvioesitykseen.

Esittelijä

Sivistysjohtaja

Esitys

Sivistyslautakunta päättää antaa kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle esittelytekstin mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Valmistelija

Vs. Varhaiskasvatuspäällikkö Marianna Kokko puh. 040 317 2201

Päätös

Esitys hyväksyttiin.